

λους ὀφθαλμούς της ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ θεοῦ της ἠκροῶτο ἀγωνιωδῶς. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ περιγραφή ἐγίνετο ζοφερωτέρα, ἐφ' ὅσον αἱ φοβεραὶ ἀλήθειαι, ὡς μαῦρα πτηνὰ ἐπλήρουν τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο, τὸ πρόσωπόν της ἐλάμβανε ὀδυνηρὰν ἔκφρασιν καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της ἀδρὰ ἔρρεον δάκρυα.

— Ἐλα, Μαριάνθη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ θεὸς διὰ φωνῆς ἡσύχου καὶ θωπευτικῆς, πνίξε εἰς τὴν καρδίαν σου αὐτὸν τὸν ἔρωτα. Θαύμαζέ τον ἀπὸ μακρὰν τὸν Φιλανθρωπινόν· ἀπολάμβανε τὴν μουσικὴν του, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, χωρὶς νὰ ὑποφέρῃς σὺ δι' αὐτήν. Φορεῖς αὐτὸ τὸ ὕφασμα, ἐκεῖνο τὸ τρίχαπτον φροντίζεις ποῖος τὸ ἔκαμε; Ὅχι· ἀπλῶς τ' ἀπολαμβάνεις· τὸ ἴδιον κάμε καὶ διὰ τὴν μουσικὴν καὶ δι' ὅλα τὰ καλλιτεχνήματα. Εὐτυχεῖς ὅσοι φοροῦν τὰ ὑφάσματα καὶ δὲν ἀναπνέουν τὸν καπνὸν μὲ τὸν ὅποιον κατασκευάζονται, εὐτυχεῖς καὶ ὅσοι ἀπολαμβάνουν τὰ ἔργα τῆς τέχνης χωρὶς νὰ ὑποφέρουν τὴν δυστυχίαν, ἡ ὁποία τὰ ἐνέπνευσε, χωρὶς νὰ χύνουν τὰ δάκρυα, τὰ ὁποία τὰ παράγουν. Λησμονήσέ τον, Μαριάνθη μου.

— Ἀλλὰ τὸν ἀγαπῶ...! τὸν ἀγαπῶ! ἀνεφώνησεν αὐτὴ ἐκ βάθους καρδίας, μετὰ πάθους τονίζουσα ἐκάστην λέξιν.

— Ἰσα ἴσα διότι τὸν ἀγαπᾶς, κόρη μου, πρέπει νὰ καταπνίξῃς τὴν ἀγάπην σου... Μὴ τὸν ἴδῃς πλέον, μὴ τῶ ἡμιλήσῃς πλέον. Ἴδού, πάρε τὴν ἐπιστολήν σου. Σχίσε την καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν σχίσε καὶ τὸν ἔρωτά σου.

* *

Ἡ δυστυχὴς Μαριάνθη ἔτεινε τὴν χεῖρά της καὶ ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν. Στιγμὰς τινὰς ἔμεινε βαρῆως κλίνουσα τὴν κεφαλὴν, εἶτα δὲ δι' ἀποφάσεως γενναίας συγκεντρώσασα τὰς δυνάμεις της ἔσχισε τὴν ἐπιστολήν καὶ ἔρριψε τὰ τεμάχια εἰς τὴν πυρὰν.

Ἀνεφλέχθησαν ταῦτα κατὰ μικρὸν, αἱ δὲ φλόγες ὑπὸ πυρίνης γραμμῆς παρακολουθοῦμεναι περιέλειξαν καὶ κατεβρόχθισαν καὶ χαρτίον καὶ γράμματα.

Ἡ δυστυχὴς νεάνις, ἀκίνητος πρὸ τῆς πυρᾶς, καὶ ὡς ἀναισθητοῦσα ἐκ τῆς ὀξείας ὀδύνης, ἔθεᾶτο τὴν ὀλοκαύτωςιν, νομίζουσα ὅτι μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ἐκκίετο εἰς τὰς φλόγας καὶ ἡ καρδία της. Μετ' ὀλίγον μέλαινα τέφρα ἐκάλυπτεν, ὡς διὰ πέπλου πένθους, τὸν ἀτυχῆ της ἔρωτα.

Ὁ Πανάρετος ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν συγκληνήμενος. Ἡ δὲ νεάνις ὀλοφυρμὸν ἀφείσα, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου καὶ ἔκλαυσεν, ἔκλαυσεν, ἔκλαυσεν!

Ἐξῶ, ὁ ἄνεμος ἐγόγγυζεν ἐπὶ τῶν στεγῶν, ὡσεὶ ἔξέχε τούς ὀλολυγμούς, οὓς συνήντησε κατὰ τὴν διάβάσιν του...

* * *

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΘΡΗΝΟΣ

ἐπὶ τῇ ἄλωσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Ἡ μοιραία ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου ἐπλήρωσαν θλίψεως καὶ ὀδύνης τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων. Τὸ δουλωθὲν γένος ἀνέγραψεν εἰς τὰς ἀποφράδας τὴν Τρίτην τῆς ἐβδομάδος, ἡμέραν καθ' ἣν συνέπεσεν ἡ 29 Μαΐου τοῦ 1453.

Ἐκεῖν' ἡ ἡμέρα σκοτεινὴ, ἀστραποκαύμενη τῆς Τρίτης τῆς ἀσβολορῆς, τῆς μαυρογελασμένης, τῆς θεοκαρβουνόκαυτης, πουμπαρδοχαλασμένης

ἀναφωεῖ ὀλίγα μετὰ τὴν ἄλωσιν ἔτη ὁ ἀνώνυμος θρηνητὸς τῆς πεσοῦσης βασιλίδος. Ἡ δημῶδης παράδοσις καὶ ἡ ποίησις τοῦ λαοῦ περιέβαλον τὸν τελευταῖον μάρτυρα διὰ μυστηριώδους τινὸς αἰγλης καὶ τὴν ὥραν τῆς πτώσεως διὰ τραγικῆς τινος περιπαθείας. Ἡ τελευταία λειτουργία ἔμεινεν ἀτελείωτος. Ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας δακρύει καὶ μόνον τὴν παραμυθεῖ φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ λέγουσα·

σώπασε, κυρὰ δέσποινα, μὴν κλαίγῃς, μὴν δακρύζῃς· πάλε μὲ χρόνους, μὲ καιροὺς, πάλε δικά σου εἶνε.

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν παράδοσιν περὶ τῆς καλογραιάς, ἧτις «ἐμαγέρευε ψαράκια ἔς τὸ τηγάνι»; Παρορμωμένη νὰ παύσῃ τὸ ἔργον, διότι ἀλίσκεται ἡ Πόλις, ἀπεκρίθη·

Ὅταν τὰ ψάρια πεταχθῶν καὶ βγοῦν καὶ ζωντανέψουν, τότε κι' ὁ Τούρκος θεὸς νὰ μῆτ' ἡ Πόλις θὰ τουρξέψῃ.

Ἄλλ' ἐν τούτοις

τὰ ψάρια πεταχθήκανε, τὰ ψάρια ζωντανέψαν κι' ὁ ἀμπερὰς εἰσέβηκεν ἀτὸς του καβαλλάρης.

Καὶ ὅμως ὁ βασιλεὺς δὲν ἀπέθανε· κοιμᾶται, κοιμᾶται ὕπνον βαθὺν καὶ μακραιῶνα ἐν τῷ μυστηριώδει σπηλαίῳ ὑπὸ τὸν πύργον κατὰ τὴν Χρυσόπορταν. Τὸ σπήλαιον οὐδεὶς Τούρκος εἶδεν, οὐδὲ γνωρίζει. Τὸ γνωρίζει μόνον ἡ εἰς τὴν νεκρανάστασιν τοῦ τελευταίου Παλαιολόγου τυφλὴ πίστις τοῦ ἀλυτρώτου γένους.

Ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ἐπελθοῦσα δουλεία δὲν ἐθρηνήθησαν ὑπὸ μόνου τοῦ λαοῦ, ὅστις, ἀρνούμενος τὰς ἐμπνεύσεις ἐκ τῆς καρδίας του, ψάλλει χωρὶς νὰ ἐνοῆ τὴν δακρύει εἰς αὐτὸν τὰς λέξεις καὶ τίς παρασκευάζει τὸν ρυθμὸν, δι' οὗ περιενδύει τὴν ἔκφρασιν τοῦ πόνου του. Ἐκτὸς τῶν τοιούτων βραχέων θρηνητικῶν ποιημάτων, ἅτινα, μὴ καταγραφέντα ὑπὸ τῶν αὐτοσχεδίων ποιητῶν, περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ἔχομεν καὶ ἄλλα μακρότερα στιχοιργήματα, ἅτινα δὲν διεφύλαξεν εἰς τοὺς ἐπιγενεστέρους ἡ ζωσὰ ἀπομνημόνευσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὁ κάλαμος τῶν συγγραψάντων αὐτά. Τοιαῦτα ποιήματα εἶνε

γνωστά μέχρι τοῦδε δύο, ὁ θρήνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ θρήνος εἰς τὴν Ἑλλάδος καταστροφῆν τοῦ Ἀντωνίου Ἐπαρχου.

Ὁ Θρήνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε ἔργον ἀνώνουμον, γραφὴν ὀλίγα μετὰ τὴν ἄλωσιν ἔτη. Ὁ ποιητὴς δὲν ἠθέλησε νὰ δηλώσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ διὰ λόγον ὃν αὐτὸς οἶδεν, ὡς λέγει ἐν τῷ στιχοῦργημάτι του. Τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος δὲν φαίνεται καὶ κεκρυμμένον ἐν συμβολικαῖς δηλώσεσιν, ὡς συνειθίζον ἐνίοτε οἱ μεσοχρόνιοι ἡμῶν ποιηταί. Μίαν μόνον εἶδθην περὶ ἑαυτοῦ παρέχει ὁ στιχοῦργός·

Ἄλλ' ὅμως νὰ γινώσχετε, ἔλαιαν ἔχει μαύρην
ὀπούγραψε τὸ ποίημα ἔς δεξιὸν μικρὸν δακτύλι,
καὶ εἰς τὴν χεῖραν τὴν ζερβὴν ἄλλην ἔλαιαν πάλιν,
ἰσόσταθμα, ἰσόμετρα ἔς τὴν μέσην τῆς παλάμης·
αὐτὰ τὰ δύο σημάδια ἔχει ἔς τὰ δύο του χεῖρα.

Ἐκ τῶν τοιούτων γνωρισμάτων δὲν δυνάμεθα βεβαίως ἡμεῖς σήμερον νάνακαλύψωμεν τὸν ποιητὴν, ἀλλ' εἶνε πιθανόν, ὅτι ἀναφέρει ταῦτα ὡς τις ἀνὴρ ἐκ τῶν γνωρίμων εἰς τοὺς συγχρόνους, οἵτινες θὰ ἠδύνατο νάναγνωρίσωσιν αὐτὸν ἐκ τῶν τοιούτων σημάδιων, καίπερ κρύπτοντα τὸ ὄνομά του. Ὁ Κοραῆς, ὅστις δὲν ἐγνώριζε τὸν Θρήνον καθ' ὀλοκληρίαν, ἀνέκδοτον ἀκόμη ὄντα τότε, ἐξήνεγκε τὴν εἰκασίαν, ὅτι ποιητὴς αὐτοῦ εἶνε ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος Ἐμμανουὴλ ὁ Γεωργιλῆς, ὅστις ἔγραψεν ἐν στίχοις τὴν ἱστορικὴν ἐξήγησιν περὶ Βελισσαρίου καὶ τὸ Θαυατικὸν τῆς Ῥόδου, ἦτοι τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐν ἔτει 1498 ἐνσκήψαντος ἐν τῇ νήσῳ λοιμοῦ. Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν φαίνεται πιθανή, καθότι ὁ Θρήνος εἶνε γεγραμμένος βραχὺν μόνον χρόνον μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἥτις ἀπέχει πενήτηντα καὶ πέντε ὅλα ἔτη ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ θανατικοῦ τῆς Ῥόδου.

Ὁ στιχοῦργός τοῦ Θρήνου αἰσθάνεται ἐν τῷ βῆθει τῆς ψυχῆς τὴν συμφορὰν ἣτις ἐπῆλθεν εἰς τοὺς Ἕλληνας διὰ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως· γράφει δὲ τοὺς στίχους αὐτοῦ συγκεκινημένος.

Με θρηνησμὸν καὶ δάκρυα ἔβαλα τὸ μελάνι
καὶ με τάνασενάγματα ἐκράτουν τὸ κονδύλι

λέγει ὁ ἴδιος. Ὁ αὐτὸς περιγράφει μετ' ὁποίας ὀδύνης ἔγραφε τοὺς στίχους του·

τὴν νύκταν ἐσηκόνουμον συγχῶς ἐκ τὸ κρεβάτι,
ἀναθυμῶντα τὸ κακὸν τῆς Πόλις ἐθρηνοῦμεν,
ἔτρεχον καὶ τὰ δάκρυά μου ὡς τρέχει τὸ ποτάμι,
κί' ἐμάχετό μοι λογισμὸς νὰ γράψω τὰ συμβάντα
τὰ ποῖα ἐσυνέβησαν τὴν ἄτυχον τὴν Πόλιν,
καὶ ἐθρηνοῦμεν κ' ἔγραφα καὶ μετέπιπτον πάλιν
καὶ πάλιν ἐσηκόνουμου κ' ἐγύρευα νὰ γράψω.

ὑπὸ τοιούτους ὄρους εὐνόητον εἶνε, ὅτι οἱ στίχοι τοῦ ἀνώνουμου ποιητοῦ ἀπέβησαν λόγοι θλιβεροὶ θρηνητικὰ γραμμένοι κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν.

Ὁ θρήνος οὗτος, συνταχθεὶς ὡς τεκμηριούμεθα ἐκ τινῶν ἐν αὐτῷ ἱστορικῶν γεγονότων, ἐντὸς τῶν πρώτων τριῶν ἐτῶν τῶν ἐπακολουθησάντων εἰς τὴν ἄλωσιν, ἐγράφη ἐν τῷ κοινῷ ἰδιώματι τῶν χρόνων ἐκείνων, ὅσον γνωρίζομεν αὐτὸ καὶ ἐξ ἄλλων στιχοῦργημάτων. Δὲν εἶνε δὲ περιγραφὴ τῆς πολιορκίας καὶ πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὁ ἀναγνώστης. Δι' ὀλίγων στίχων μόνον ἀναγράφονται τὰ κακὰ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐν τούτοις δὲ ὁ στιχοῦργός ἀληθῶς ἐξαίρεται εἰς ποιητικὴν εὐκισθησίαν καὶ συγκινούμενος συκινεῖ. Ἄλλως δὲ τὸ στιχοῦργημα αὐτοῦ, στερούμενον ποιητικῆς ἀξίας, εἶνε μακρὰ εἰς 1044 δεκαπεντασυλλάβους ἀνομοιοτελετέτους ἐντεταμένη ἐπίκλησις πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Δύσεως πρὸς ὁμόνοιαν καὶ κοινὴν συνεργασίαν ὑπὲρ ἐκδιώξεως τῶν Μωαμεθανῶν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ στιχοῦργός φαίνεται γνωρίζων καλῶς τὰ τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης καὶ οὐχ ἦτον καλῶς μελετήσας τὰ τῆς ὑπὸ τὸν νεότευκτον ζυγὸν τοῦ Τούρκου στενοῦσης Ἀνατολῆς, ἦν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, διέτρεξε περὶ καὶ *καβαλλάρικ*. Τὸ ὄνειρον ὑπὲρ οὗ ἀγωνίζεται εἶνε ἡ ὑπὸ μίαν κεφαλὴν κοινὴ σταυροφορία τῆς Δύσεως ὑπὲρ τῆς Ἀνατολῆς. Ὡς τοιαύτην δὲ κεφαλὴν ἀναγνωρίζει καὶ κηρύττει τὸν Πάπαν. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐπαιτεία τῶν ἀπληπισμένων δὲν εἶνε ἀήθης εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς ὁ Μανουὴλ Παλαιολόγος περιεφέρετο εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης ζητῶν τὸ ἔλεος τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας. Ἄλλ' ἀναντίρρητον εἶνε, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ Θρήνου τὰ πάντα ὑποτάσσει εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀνακτήσεως τῆς βασιλείδος τῶν πόλεων διὰ τοῦ ποντιφικῆς τῆς Ῥώμης, οὗ κηρύσσεται λάτρης.

Ἐνενήκοντα ὅλα ἔτη μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Θρήνου ἔγραψεν Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχος τῷ 1544 τὸν *Θρήνον εἰς τὴν Ἑλλάδος καταστροφῆν*. Ὡς ὁ ἀνώνουμος στιχοῦργός, οὕτω καὶ ὁ Κερκυραῖος λόγιος πρὸς τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης ἀπευθύνεται ζητῶν τὴν ἀνορθώσιν τῆς πεπτωκυίας Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἡ ἐθνικὴ συνειδήσις ἔχει κάμει κατὰ τὴν πάροδον τῆς ἑκατονταετηρίδος, ἥτις μεσάζει μετὰ τῶν δύο ποιημάτων, σπουδαῖα βήματα πρὸς τὰ πρόσω. Ὑφίσταται ἀκόμη ἡ αὕτη ἀδυναμία, ἡ αὕτη ἔλλειψις πεποιθήσεως ἐπὶ τὴν ἰδίαν αὐτοβουλίαν καὶ τὰς ἰδίας δυνάμεις, ἥτις χαρακτηρίζει τὸ στιχοῦργημα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Ἐξῶθεν ἀναμένει καὶ ὁ Ἐπαρχος τὸ *ἡμεροῦν τέρμα τῆς κακοπραγίας*. Ἀλλὰ, παρακινῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς Δύσεως νὰ ἐργασθῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ μετὰ θάρρους πρὸς καταπολέμησιν Σουλεϊμάνου τοῦ Β', εὐρισκομένου ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτοῦ, καὶ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ὑποδοῦλου Ἀνατολῆς, οὔτε τοῦ Πάπα τὸ πρωτεῖον ἐπικαλεῖται, οὔτε συνηγορεῖ ὑπὲρ μίξοφραγκικῆς ἀνορθώσεως τῆς

πεπτωκυίας βασιλείας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς τιάρως τοῦ Ῥωμαίου ποιμενάρχου. Διὰ τὸν Ἐπαρχον ἢ Ἑλλάς, ἧς θρηνεῖ τὴν καταστροφὴν, ἢ Ἑλλάς, ἣν κατέχουσι τὰ βαρβαρικά ζυγοδέσμα, εἶνε ἢ παλαιὰ Ἑλλάς τῶν μύθων καὶ τῆς ἀρχαίας αἰγλης. Τὰς Πιερίδας προσκαλεῖ ὡς ἐν ἐπωδῶ ἐπανειλημμένως, ὅπως ἄρξωνται τῆς γοερᾶς αἰοιδῆς. Ἐν τῇ ἐλεγείᾳ αὐτοῦ ἀναζῶσιν αἱ Μυκῆναι καὶ ἡ Τίρυνς, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Καδμυκὴς Θήβη, οἱ Πελασγοὶ καὶ οἱ Δαναοὶ, οἱ Λάκωνες καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Κερκροπίας· οἱ ἥρώες του εἶνε ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὁ Λεωνίδας καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς. Αὕτη εἶνε ἢ Ἑλλάς ἧς τὸ δουλεῖον ἦμαρ θρηνεῖ ὁ Κερκυραῖος θρηνηδὸς ἐν τοῖς ἀρχαιοπρεπέσι καὶ ἐν ἀρχαίᾳ γλώσσῃ γεγραμμένοις ἑκατὸν καὶ τισι πλέον ἠρωελεγεῖαι αὐτοῦ. Ἡ ἔμπνευσις τοῦ λογίου νησιώτου εἶνε ἴσως ἐν μέρει εἰλημμένη ἐκ τῶν παλαιῶν κλασικῶν βιβλίων, ἃς νυχθημερὸν ἐμελέτα καὶ ἀντέγραφεν ἐν τῇ ξένη, τῇ πενία συζῶν, ἀλλὰ δὲν εἶνε σχολαστικῆ, καθότι ὁ Ἐπαρχος ἠσθάνετο ὅ, τι ἔγραφεν, αὐτὸς παθὼν καὶ τὰ πάντα ἀπολέσας κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων δῆωσιν τῆς πατρίδος νήσου. Οὐ μόνον δὲ τὸ αἶσθημα τοῦ Ἀντωνίου ἦτο μέγα, ἀλλὰ καὶ ἡ διάνοια αὐτοῦ διαυγής. Ἐν τοῖς παλαιομόρφοις ἐκείνοις στίχοις τοῦ ἀρχαιομαθοῦς τοῦ θρηνοῦντος τὴν νεκρὰν Ἑλλάδα, ἐν ταῖς πικραῖς ἐλεγείαις τοῦ φυγάδος τοῦ ἐξαιτουμένου ὑπὲρ τῆς πατρίδος τὴν ξένην προστασίαν ὑπάρχει ἰδέα, ἴσως τὸ πρῶτον τότε ἐκφερομένη, ἧτις ἐχρειάσθη μὲν αἰῶνας ἀκόμη ὅπως καρποφορήσῃ, ἀλλ' ἧτις ἐνεῖχε τὰ σπέρματα τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης ἐνεργείας, ἧτις ἀπῆρτετο ὅπως ἐλευθερωθῇ τὸ γένος. Λέγων ὁ Ἐπαρχος, ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐκείνην τῶν ἀρχαίων παραδόσεων καὶ τῆς ἀρχαίας δόξης κατέχει νῦν πᾶσαν λήθη κωφῇ, ἀνακραυγάζει·

Δευκαλίων, λάας νῦν ἤδη βάλλεο ἄλλους.

Ἀληθῶς ἀπῆρτετο ἢ πλάσις νέας γενεᾶς, ἢ βλάστησις νέων ἀνθρώπων, θαρρούντων ἐπὶ τὰς ἰδίας ἐαυτῶν δυνάμεις, ἐλπίζοντων εἰς τὰς θυσίας καὶ τὸν ἥρωισμόν τῆς ἰδίας φιλοπατρίας, ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἑλληνίδα γῆν ἢ θεὰ ἐλευθερίαν, ἧς τὴν ἀπουσίαν ἐθρῆνει ὁ ἐκ Κερκύρας ποιητής.

Τοιοῦτοι εἶνε οἱ δύο μέχρι τοῦδε γνωστοὶ θρηνοί. Εἰς τούτους δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα τρίτον τινὰ, μένοντα ἀνέκδοτον μέχρι τοῦδε. Εὐρηται δὲ οὗτος ἐν τινι χειρογράφῳ τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ ὄρει εὐαγοῦς μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, γεγραμμένῳ κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα.* Τὸ χειρόγραφον τοῦτο περιέχει ἐν τῷ πλείστω αὐτοῦ μέρει ἄξιον λόγου χρονικόν, ἀναφερόμενον ἰδίως εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1598 μέχρι τοῦ 1642 ἱστορίαν τῶν Σερρῶν, περὶ οὗ ἄλλοτε θὰ

* Φέρει ἀριθμὸν 153 κατὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐν ἔτει 1880 γενομένην κατάταξιν.

γράψω διὰ μακρῶν. Εἶνε δὲ τὸ χρονικόν τοῦτο ἔργον ἱερέως τινὸς Συναδινοῦ, υἱοῦ τοῦ ἱερέως Σιδέρη. Ὁ Συναδινὸς προχειρίσθη εἰς ἱερέα, ὡς μαθάνομεν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, τῷ 1601, τῷ δὲ 1632 ἔγεινε λογοθέτης Σερρῶν καὶ τῷ 1636 σακελλάριος. Τοῦ δὲ χρονικοῦ προτάσσεται πλὴν ἄλλου τινὸς ποιήματος ἀκεφάλου ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος θρῆνος ἐν φ. 8, α—14, α τοῦ κώδικος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὅλον χειρόγραφον εἶνε γεγραμμένον διὰ χειρὸς αὐτοῦ τοῦ συντάξαντος τὸ χρονικόν Συναδινοῦ, ὡς μαθάνομεν ἐκ τινος αὐτοῦ σημειώσεως, δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νάποφανθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ θρῆνος εἶνε ποίημα τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ θρῆνος τοῦ παπᾶ Συναδινοῦ φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. «Καὶ αὐτοῦ ὦ ἀδελφέ μου γλυκύ» τατε ὁποῦ σὲ γράφω περὶ τὸ γένος τῶν Ῥωμαίων τὸ πῶς ἐκατασταθήκαμεν καὶ πῶς ἐχάσαμεν τὴν Πόλιν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ.» Εἶνε δὲ γεγραμμένος διὰ στίχων πολιτικῶν ὁμοιοτελεύτων, οἵτινες συνήθως βέουσι πλὴν σπανίων περιστάσεων. Ἡ ὁμοιοκαταληξία δὲν εἶνε πάντοτε ἄπταιστος. Ἡ ἔμπνευσις τοῦ στιχοῦργου δὲν εἶνε ἀνταξία τοῦ θέματος, οὐδὲ ἰσοφαρίζει πρὸς τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα καὶ τὴν εὐλαβῆ πίστιν τοῦ ἱερέως τῶν Σερρῶν, ὅστις καθὼς λειτουργὸς τοῦ ὑψίστου ὡς ὄργην θεϊκὴν χαρακτηρίζει τὴν συμφορὰν τοῦ γένους καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ μόνου ἀπεκδέχεται τὴν ἀπὸ τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν. Ἀλλ' ἴσα ἴσα ἢ πίστις αὐτοῦ αὕτη ἔχει τι τὸ συγκινητικόν καὶ τὸ βαθύ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας δίδει ἐνίοτε τόνον εἰς τὰς χορδὰς τῆς ψαλμικῆς του λύρας. Διὰ τούτους τοὺς λόγους δὲν ἐθεώρησα ἀλυσιτελῆ τὴν δημοσίευσιν τοῦ θρῆνου τούτου, ὅστις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὸν τοῦ ἀνωμόμου θρηνηδοῦ καὶ πρὸς τὸν τοῦ Ἀντωνίου Ἐπαρχου, εἰς συγκριτικὴν μελέτην περὶ τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν πόθων, οὓς ἐξήγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου μεσουνύτους ἢ πολυκλαυστος ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἢ εἰς αὐτὴν ἐπακολουθήσασα πολυῶδυνος δουλεία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Ὁ θρῆνος, ὡς καὶ τὸ ὅλον χειρόγραφον τοῦ Συναδινοῦ, δὲν στερεῖται ἀνορθογραφικῶν. Ἀλλ' ἐθεώρησα περιττὸν νὰναγράψω ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ κείμενον ταύτας τε καὶ τὰς ἄλλας περὶ τὴν γραφὴν διαφορὰς τοῦ χειρογράφου· περιωρίσθη δὲ μόνον νὰ δηλώσω ὑπὸ τὴν σελίδα ὀλίγας τινὰς λέξεις τοῦ στιχοῦργήματος, ἃς ἐπὶ νῶρθωσα μὲν, νομίσας αὐτὰς ἐξ ἀμελείας κακῶς γραφεῖσας, ἀλλὰ περὶ τὴν διόρθωσιν τῶν ὁποίων ἐνδέχεται καὶ νὰ πλανῶμαι.

Ἀλλοίμον, ἀλλοίμονον, ἔς τὸ γένος τῶν Ῥωμαίων πῶς ἔγεινεν ἀνόσιον καὶ καταφρονημένον.

Ἔ, πῶς ἐκαταστάθητε τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπεριπλεχθήκατε μέσον πολλῶν κινδύνων.

5 Ἀπὸ τ' ἐσᾶς ἢ φρόνησις καὶ ἢ σοφία ὅλη

- ἐβγήκε καὶ ἐξάπλωσε ἔς τὴν οἰκουμένην ὅλην,
καὶ ἄρματα καὶ γράμματα καὶ ἡ θεολογία
ἀπὸ τῆς ἐσᾶς ἐφάνηκε καὶ ἡ πολλὴ ἀνδρεία,
γραμματικὴ, ποιητικὴ, ῥητορικὴ καὶ τᾶλλα.
- 10 ὅσα λεπτὰ μαθήματα καὶ πράγματα μεγάλα.
"Ὅλα ἐσεῖς τὰ ἔβηκετε καὶ ἐμοιράσατέ τα
εἰς ὅλα τὰ βασίλεια ὡς ἐν τὴν τρουμπέτα.
"Ὁ κόσμος οὕτως ἐπαίνεσεν ὅλος εἰς τὴν σοφίαν.
Τώρα πῶς ἐξεπέσετε εἰς ταύτην τὴν σκλαβίαν;
- 15 Ἄλλοιμονον, ἄλλοιμονον, καλὴ μου βασιλεία,
καὶ πῶς ἐστερηθήκαμεν καλὴν σου ὀμιλίαν.
Καὶ σὺ, Κωνσταντινούπολις, πῶς ἐκαταφρονέθης
καὶ ἀπὸ γένος ἀσεβῶν πῶς ἐκατακυριεύθης;
Ἐχάθηκεν ἡ δόξα σου, ἐχάθη κ' ἡ τιμὴ σου,
- 20 καὶ σὲ δρίζουν ἕτεροι τώρα μὲ τὴν πομπὴν σου,
καὶ ἴπτησαν τὰ τείχη σου καὶ ἴπτησαν τὴν στο-
[λὴν σου
καὶ στέφος τὸ βασιλικὸν ἐπήραν οἱ ἐχθροὶ σου. (1)
"ὦ! πῶς καὶ νὰ ἐξύπνησεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος,
ὁποῖός σε ἀνάγκτισεν μὲ ὄρεξιν ἐκεῖνος,
- 25 καὶ νὰ σε ἤθελεν ἰδεῖν πῶς εἶσαι σκλαβωμένη,
ἄθλια καὶ ταλαίπωρος καὶ καταφρονημένη,
ὡ πῶς ἤθελε βρυχισθῆ, ὡ πῶς ἤθελε κλαύσει
ὡ πόσα δάκρυα ἤθελε χύσει, νὰ μηδὲν παύσῃ.
Ἄλλὰ ἐκεῖνος ἔλαβε χάριν τῆς βασιλείας
- 30 ἐκείνης τῆς τῶν οὐρανῶν τῆς ζωηρᾶς καὶ θείας,
καὶ δὲν του πρέπει στεναγμοὺς καὶ δάκρυα νὰ χύσῃ,
μόνον νὰ χύσωμεν ἡμεῖς ἄπειρα ἄν τὴν βρύσιν,
νὰ κλαύσωμεν τοῦ λόγου μας, νὰ κλαύσωμεν τὴν
[Πόλιν,
αὐτὴν ὅπου ἐπαίνεσεν ἡ οἰκουμένη ὅλην,
- 35 καὶ τώρα καταστήθηκε γυμνὴ καὶ σκλαβωμένη,
εἰς ὄνειδος καὶ γέλωτα καὶ καταφρονημένη.
"ὦ καὶ νὰ εἶχα δάκρυα ἄπειρα ἄν ποτάμι
νὰ κλαίεν ἡ καρδιά μου ὡς τε ποῦ νὰ ποκάμῃ,
νὰ ἔκλαυσα, νὰ ὀρήνησα ἐσὲν, χρυσὴ μου Πόλι,
40 νὰ ἔδερα τὰ στήθη μου μὲ τὴν δύναμίν μου ὅλην.
Θρηνώ σε, Πόλι μου λαμπρὰ, καὶ κλαίω διὰ σένα
πῶς ἐπεσες, πῶς ἔκλινες εἰς χεῖρας τοῦ καθένα.
Ποῦ εἶν' ἡ δόξα ἡ πολλὴ κ' ἡ χάρις ἡ μεγάλη,
τὸ κάλλος, ἡ εὐπρέπεια ὁπούχες ἀναβάλλει,
- 45 ποῦ καὶ τὰ θεῖα λείψανα πολλῶν σοφῶν ἁγίων,
ὅπου ἐξοῦσαν ἐπὶ γῆς ἀγγελικῶν τὸν βίον;
Ποῦ εἶν' τὰ πανηγύρια, ποῦ εἶν' ἡ παρρησίας
ἐκείναις ὅπ' ἐγίνονταν μέσον τῆς ἐκκλησίας;
Ποῦ εἶνε ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ δοξολογία;
- 50 καὶ τῶν συνόδων τῶν ἐπτὰ ἡ πίστες ἡ ἅγια;
Ἄλλοιμονον, Ἐπάλαφε, καὶ πῶς ἐκαταστάθης
τώρα ἔς τοῦτον τὸν καιρὸν τόσα κακὰ νὰ πάθῃς.
Ἐσένα σὲ εὐλόγησαν οἱ ἅγιοι πατέρες
καὶ τώρα πῶς ἐξέπεσες κ' ἔχεις κακαὶ ἡμέραις;
- 55 Ἐπαυσαν ἡ παράκλητες καὶ ἡ δοξολογίας
ἐκείναις ὅπου γίνονταν μὲ προσευχαῖς ἁγίαις.
Ποῦ εἶν' ὁ περιβόητος ναὸς ὁ τῆς Σοφίας
ἐκεῖνος ὁ ὑπέραμπος καὶ πλήρης εὐλογίας;
"Ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἂν ἤθελε ἔσπυνησει,
60 ἤθελε χύσει δάκρυα ἄμετρα ὑπὲρ φύσιν
νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ λυπηθῇ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του
τὸ πῶς ἐκυριεύθηκεν νῦν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του.
Ποῦ τῆς Βλαχέρνας ὁ ναὸς, ἡ βρύσις τῶν θαυμάτων,
ἐξ οὗ ἀπολαμβάνομεν πηγὴν τῶν ἰαμάτων;
- 65 Ποῦ εἶν' τὰ σπουδαστήρια κ' ἡ γνῶσις τῶν γραμ-
[μάτων
καὶ τῆς σοφίας ἡ πηγὴ, βάθος τῶν νοημάτων;
Ποῦ εἶνε οἱ σχολαστικοὶ μὲ τὴν πολλὴν σοφίαν,
αὐτοὶ ὅπ' ἐστερέωσαν τὴν πίστιν τὴν ἁγίαν,
ὅπ' ἔτρεχαν ἄν ποταμοί, ἄν βρύσες ἀναβροῦσαν
70 ὅλα τὰ ἄστρα τοῦρανοῦ μὲ γνῶσιν ἐμετροῦσαν;

- Ποῦ εἶν' τὰ τόσα ἀγαθὰ ποῦ ἦσαν στολισμένην,
ὡς ἐν αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἦσαν ζωγραφισμένην;
"Ὅλα τὰ ἐστερηθήκατε ὡς ἐν τὴν Βαβυλῶνα,
τὸν στεφάνον σου ἔχασε καὶ τὴν χρυσὴν κορῶνα.
- 75 Ἐκείνην τὴν βασίλειον δραχμὴν ἀπώλεσες τὴν
ἄρα νὰ τὴν εὐρῆς ποτὲ ἢ μόνον ἔχασες τὴν;
"ὦ θάνατε μακάριε, καλὸς εἶσαι γιὰ τώρα
εἰς ἂς μᾶς ὅλους τοὺς Γραικοὺς νάλθης τούτην τὴν ὥρα.
Καλὸν ἔγον νὰ εἴμαστον ὅλοι ἀποθιμμένοι
- 80 παρὰ ὅπου ἔρικόμασταν εἰς τούτους σκλαβωμένοι.
Ψυχὴ μου, κλαῦσε, θρήνησε, δάκρυσε καὶ λυπήσου
πόλιν τὴν βασιλεύουσαν ἐν τῇ ὑπομονῇ σου.
Θρήνησον ἄν ἐθρήνησεν, ὡς τὸν Ἱερουσαλήμ
ποτὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν.
- 85 Χύσατε, μάτια, δάκρυα, χύσατε, καρδιά, πόνους·
κλαύσατε τὸ Βυζάντιον ἐστυγνοῦς τοὺς χρόνους.
Χύσατε ἀναστεναγμοὺς, χύσατε θρηνηθῖδας,
κλαύσατε τὴν Ἐπάλαφον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας·
κλαύσατε καὶ θρηνησατε Σοφίαν τὴν ἁγίαν.
- 90 ὅπου ὁ κόσμος ἄν αὐτὴν ἔλλην δὲν εἶχε μίαν.
Ναὸν τὸν Σολομώντειον τίς νὰ ἐγκωμιάσῃ;
αὐτὴ εἰς τὴν εὐπρέπειαν τὸν εἶχεν ἀπερίσει.
Ἐκείνος ἔτρενε σιὰ καὶ αὐτὴ εἶνε χάρις.
"ὦ θεέ, ἄλλον τὴν ἔδοσες καὶ μᾶς νὰ τὴν ἐπάρῃς;
- 95 Θεέ μου παντοδύναμε, ἂν εἶνε θελήμα σου,
πάλιν μᾶς δὸς τὸ χάρισμα διὰ τὸ ὄνομά σου·
δόσε μας τὸ σπιτάκι μας, δόσε μας τὴν πατρίδα.
Σῶνέ ἡ ἀγανάκτησις καὶ ἡ πολλὴ πικριδὴ.
Ἐπαίδευσές μας, δέσποτα, διὰ τὸ πταισίμιόν μας
καὶ μας ἐκαταδικάσες εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μας.
- 100 Πολλὰ καλὰ το ἔκαμες ὡς νὰ σωφρονισθῶμεν
ἄν τὸ χρυσάφι ἔς τὴν φωτιάν καὶ νὰ λαγαρι-
[σθῶμεν.
Ἄλλὰ πάλιν λυπήσου μας ὅτ' εἴμαστε ἴδιοί σου,
ἄλλον θεὸν δὲν ἔχομεν, κύριε, μόνον πλὴν σου.
- 105 Χεῖρας οὐκ ἐκπετάσαμεν ἡμεῖς εἰς κανένα
ἄλλον θεὸν ἄλλοτριον πλὴν μόνον εἰς σένα.
Ἐσένα ἐγνωρίσαμεν κύριον καὶ θεόν μας
καὶ σένα ὀνομάζομεν θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἐσὺ ἴσαι πάντων ποιητῆς, προνοητῆς, προγνωστῆς
- 110 καὶ κάθε εἰς ἀπὸ ἡμᾶς εὐρίσκειται χρεώστης
νὰ προσκυνηθῇ, νὰ ἐπαίνῃ, πάντα νὰ σε δοξάζῃ
τὸ ἅγιόν σου ὄνομα καὶ νὰ σε ὀνομάζῃ.
Ἐσὺ πάλιν προνόησον καὶ παῖσον τὸν θυμόν σου,
δεῖξον τὴν εὐσπλαγγίαν σου ἐπὶ πιστὸν λαόν σου.
- 115 Τὸ ἔλεός σου δόσε μας, δεῖξον τοὺς οἰκτιρμούς σου
εἰς τὴν κληρονομίαν σου καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ σου.
Ἰδέ, Χριστέ, τὴν κάκωσιν ἐξ ὕψους σου ἁγίου,
καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου τοῦ ὑψηλοῦ καὶ θείου·
σχύψε ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἰδέ τὸ ποίμνίόν σου,
- 120 διότι ὅλοι εἴμαστε ποίημα τῶν χειρῶν σου,
καὶ, ἂν μας ἐπαράδοσας εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου,
ἐσὺ πάλιν μας λύτρωσε μὲ θέλημα ἰδικόν σου.
Πῶς ὑπομένεις, κύριε, (1) σκλάβους νὰ μας βλέπεις
καὶ δούλους νὰ μας θεωρῆς, καὶ τὸν θυμόν δὲ
[τρέπεις; (2)
- 125 Πῶς ὑπομένεις, κύριε, νὰ βλέπῃς ῥημασμένα
τὰ θεῖα μοναστήρια τὰ θεμελιωμένα,
τοὺς ὠραιότατους ναοὺς τοὺς ἀγιογραφημένους
νὰ τοὺς βλέπῃς ἔρημους καὶ καταφρονημένους;
καὶ πόσοι ἐγενήκασι υἱοὶ πυρὸς γεννητῆς,
130 θεέ μου παντοδύναμε, καὶ πῶς το ὑπομένεις;
"Ὅμως, φιλανθρωπότατε ἠαρῶ, ὅτι κοιμᾶσαι
καὶ μᾶς ἀπεληθμόνησες καὶ δὲν μας ἐνθυμᾶσαι.
Μᾶς βλέπεις πῶς πνιγόμεστε ἐστὸ βάθος τῆς σκλα-
[βίας
καὶ δὲν μας δίδεις ἄνεσιν, τὴν τῆς ἐλευθερίας.
- 135 Ἐὔπνα, σηκώσου, δίδωε κίνδυνον τῆς θαλάσσης,

(1) κῶδ. ἕτεροί σου.

(1) Κῶδ. αὐθῆτη μου.—(2) κῶδ. πρέπει.

σιώπα καὶ φιμύθητι (sic) εὐθύς νά την προστάξης,
νά μας ἐβγάλης τούς πτωχοὺς ἐκ τὴν αἰχμαλω-
[σίαν]

- ὡς ἂν τοὺς ἀποστόλους σου ἐκ τὴν κλυδωνησίαν.
Εἰπὸν σοι, «ἀπολλύμεθα, δέσποτα ἐπιστάτα.»
140 καὶ παρευθὺς τοὺς ἤκουσας, λέγεις καλὰ μαντότα·
«ἐγὼ εἰμι· ἐγέρθητε, τίποτε μὴ φοβήσθε,
μόνον νά με δοξάζετε καὶ ἐξομολογήσθε.»
145 «ὦ, καὶ νά ἤθελες εἰπεῖν ἕς μᾶς τοιοῦτους λόγους
καὶ νά μας ἐλευθέρωνες ὡς ἂν τοὺς ἀποστόλους.
Εἶπες νά εἶσαι μετ' ἐμᾶς ἕως τῆς συντελείας
καὶ τώρα μᾶς ἐπαράτησες (1) εἰς βάθος ἀπωλείας
καὶ μόνον κινδυνεύομεν πότε καὶ νά πνιγοῦμεν.
Ἄλλά, φιλανθρωπότατε, πρόσταττε, νά ἐβγοῦμεν
150 μέσα ἀπὸ τὴν κἀμίνον αὐτὴν ποῦ μας φλογίζει,
εἰς σέ τὸ θάρρος ἔχομεν, εἰς σέ καὶ τὴν ἐλπίδα
νά ὑψώσῃς ἀπὸ πάνω μας ἐτούτην τὴν παγίδα·
καὶ ὕψωσον, μακρόθυμε, Χριστιανῶν τὸ κέρας,
καὶ δὸς ἡμῖν τὴν ἀνεσιν καὶ φῶς τὸ τῆς ἡμέρας,
155 ἐλεῆ σου τὰ πλοῦσια, θεέ μου, χάριστέ μας,
καὶ μέσα ἀπὸ τὰς χεῖράς του κάμε λευθέρωσέ μας,
διότι εἶν' κατὰ πολλὰ βαρὺς καὶ θελιμμένος
τῆς δουλωσύνῃς ὁ ζυγὸς καὶ παραπονεμένος.
Ἄν κάμης τοῦτο τὸ καλὸν με τὴν σοφίαν σου
[γνωσίν]

160 ὅλα τῆς γῆς τὰ πέρατα σέ θέλουν ἐπαινῶσιν. (1)

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Αἰ εὐχαι τῆς πρωτοχρονίας

Σήμερον ἐξῆλθον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, ἀναζητῶν κα-
τάλληλόν τι καὶ ὄχι πολὺ ἀκριβὸν παιγνίδιον
διὰ τὸν υἱὸν τοῦ προῖσταμένου μου — πενταετῆς
τρελλόπαιδον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ λέγειν τῆς
οἰκογενείας του, ἀπὸ τοῦδε παρέχει ἐνδείξεις πνεύ-
ματος πρωιμωτάτου καὶ ἐντελῶς ὑπερόχου. —
Ἐπαναλαμβάνεται δηλαδὴ καὶ ἐδῶ ἡ ἱστορία
τῆς γλαυκὸς τοῦ Λαφονταίνου:

Mes petits sont mignons
Beaux, bien faits et jolis sur tous les points.

Βαδίζων ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ ὑπὸ τὴν βροχὴν,
κατὰ μῆκος τῶν προχείρων καταστημάτων τῶν
ἀνεγερθέντων ἐπὶ τοῦ βουλευτάρτου, παρετήρουν
ὅτι εἰς τὰς ἐκθέσεις ταύτας, τὰς εἰδικῶς προωρι-
σμένας διὰ τοὺς προσφέροντας εὐθητὰ δῶρα, τὰ
παιδικὰ παιγνίδια κατέχουσιν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος
μᾶλλον περιωρισμένην θέσιν. Βλέπει τις εἰς τὴν
σειρὰν μυροπώλας, κατασκευαστὰς ἐπισκεπτη-
ρίων ἀστραπιαίως ἐκτυπούμενων, ἐφευρέτας σφρα-
γίδων ἐκ νικελίου μὴ φθειρομένου, βιβλιοπώλας
ἐκθέτοντας ὑποτετιμημένας φωτογραφίας, παντο-
δαπούς ἄλλους μεταπράτας, ἀκόμη κύριόν τινα
ιστάμενον ἐνώπιον μέλανος πίνακος καὶ πωλοῦντα
ὀδηγίαν πρὸς ταχεῖαν ἐκτέλεσιν ἀριθμητικῶν ὑ-
πολογισμῶν. Κάπου κάπου δὲ μόνον ἀνακῦπτει
πενιχρόν τι παράπηγμα, ἐν ᾧ πλαγγόνες καὶ

(1) Κῶδ. ἐπαράσεις.

νευρόσπαστα αἰωροῦντα μελαγχολικῶς μεταξύ
δύο λυχνιῶν πετρελαίου. Ἐν τοῖς μεγάλοις κα-
ταστήμασι, τὰ παιγνίδια καθίστανται ἡσυχασ-
μᾶλλον περίπλοκα, πολυτελῆ καὶ ὡς εἰπεῖν ἐπι-
στημονικά. Εἰς τὰ μικρὰ λαϊκὰ καταστήματα
σπανίζουσι καὶ ἐκλείπουσιν. Νομίζει τις ὅτι τὰ
παιδιά τῆς σήμερον δὲν πικίζουν πλέον. Μετὰ
πολλοὺς διαταγμοὺς καὶ ἀνωφελεῖς ἐρεῦνας, ἐξέ-
λεξα τέλος ἐν θέατρον, θέατρον ἀρκούντως μέγα,
ἐφοῦ χρυσοῖς γράμμασιν ἀνεγινώσκειτο ἡ ἐπιγραφή
Μελόδραμα, μετὰ δύο προσθέτους σκηνογραφίας,
ὧν ἡ μίκα παρίστα δάσος, ἡ δὲ αἴθουσαν, πρὸς
τούτοις δὲ δώδεκα νευρόσπαστα ἐνδεδυμένα καὶ
ἀνηρητημένα ἀπὸ σύρματος ἐξ ὀρεχάλκου. Ἐκαυ-
χόμεν ἔνδομύχως διὰ τὴν ἀγοράν μου. Ἐνεθυ-
μήθην τὴν ἀφεστῶσαν καὶ εὐτυχῆ ἐποχὴν, καθ'
ἣν ὄμοιον θέατρον, δωρηθὲν μοι τὴν 1 Ἰανουα-
ρίου, μοὶ ἐνεποίησε μίαν τῶν εὐαρέστων ἐκείνων
ἐκπλήξων, αἱ ὁποῖαι φαιδρύνουσιν ὀλόκληρον τὴν
ζωὴν ἐνὸς παιδίου. Πηλοβατῶν ὑπὸ τὴν ψεκά-
ζουσαν βροχὴν, μετὰ τὸ δῶρόν μου ὑπὸ μάλης, ἐνε-
θυμούμην τὴν θελκτικὴν ἐξέγερσιν ἐκείνης πρω-
ίας τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, εἰς τὸ βάθος τῆς μι-
κρᾶς μου ἐπαρχιακῆς πόλεως. Μόλις οἱ κώδω-
νες τῶν ναῶν ἐσήμαινον τὸ πρῶτον ἐπιθινὸν καὶ
ἐγὼ μετὰ ὀφθαλμοὺς ὀλανοίκτους ἤρουνον ὀλόγυρα
τὸν κοιτῶνα. Πάντες ἐκοιμῶντο ἀκόμη εἰς τὴν
οἰκίαν, ἀλλὰ μακρόθεν, διὰ τῶν σκοτεινῶν ὁδῶν,
ἀντήχει ἡ ὄρθριος συμφωνία, ἣν ἡ μουσικὴ τῆς
ἐθνοφυλακῆς ἀνέκρουεν ὑπὸ τὸν οἶκον ἐκάστου
τῶν προυχόντων τῆς πόλεως· βαθμηδὸν οἱ ἔρρυθ-
μοι ἤχοι προσήγγιζον, ἡ μουσικὴ ἀνέκρουε φαι-
δρὸν ἐμβατήριον ὑπὸ τὰ παράθυρά μας, εἶτα δ' ὁ
θόρυβος ἀπεμακρύνετο ἐκ νέου καὶ ἐξηφανίζετο
εἰς τὸ βάθος τῶν προαστείων. Αἱ τεφραὶ τῆς
ἀμφιλύκης ἀνταύγειαι ἐλευκαιοῦν τὸ παράθυρον,
μὴ δυνάμενος δὲ πλέον νὰ παραμείνω ἐν τῇ
κλίνῃ, ἐπήδων κάτω, μετέβαινα γυμνόπους νὰ
ἀπευθύνω τὴν πρωτοχρονιάτικην εὐχὴν εἰς τὴν
οἰκογενεῖάν μου καὶ παρετήρουν τὸ πολυπόθητον
θέατρον, τοποθετημένον ἐπὶ τινος τραπέζης, με-
ταξὺ δύο κουφωμάτων, καὶ βεβυθισμένον εἰσέτι
ἐντὸς μυστηριώδους σκιόφωτος, ἐπαυξάνοντος τὰ
θέλητρα τοῦ ἀνελπίστου τούτου δώρου...

Αἱ ἀναμνήσεις αὗται κατ' ἀρχάς μὲν μοὶ ἐνε-
πνευσαν μέγαν ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τοῦ δώρου τοῦ
προωρισμένου διὰ τὸν γόνον τοῦ προῖσταμένου
μου, ἀλλ' εἶπειτα καθόσον ἐπλησίαζα πρὸς τὴν
κατοικίαν τοῦ ἐπισήμου τούτου ὑπαλλήλου — ἔ-
νεκα τῆς βροχῆς ἄρα γε ἡ τοῦ βάρους τοῦ δέ-
ματος ὅπερ ἐκράτουν ὑπὸ μάλης; — ἡσθάνομην
τὸν ἐνθουσιασμόν μου καταπίπτοντα, ὡς σπογγώ-
δης ὀμελέττα ἦν ἀφίνοσι νὰ ψυχανθῇ. Δὲν
εἶμαι φιλόκοσμος καὶ ἐπικέπτομαι τὴν σύζυγον
τοῦ προῖσταμένου μου ἅπαξ τοῦ ἔτους μόνον. Ἡ